

ОШ МАМЛЕКЕТТИК УНИВЕРСИТЕТИНИН ЖАРЧЫСЫ. ТАРЫХ

ВЕСТНИК ОШСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА. ИСТОРИЯ

JOURNAL OF OSH STATE UNIVERSITY. HISTORY

e-ISSN: 1694-867X

№1(2)/2023, 1-9

УДК: 947(575.2):39:398

DOI: [10.52754/1694867X_2023_1\(2\)_1](https://doi.org/10.52754/1694867X_2023_1(2)_1)

**КЫРГЫЗСТАНДАГЫ ОРУС ЧИРКӨӨСҮНҮН ТАРЫХЫ ЖАНА БҮГҮНКҮ
КҮНДӨГҮ АБАЛЫ (АКСЫ РАЙОНУНУН ЖЕРГЕ-ТАЛ АЙЫЛЫНЫН
МИСАЛЫНДА)**

**ИСТОРИЯ И СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ РУССКОЙ ЦЕРКВИ В КЫРГЫЗСТАНЕ (НА
ПРИМЕРЕ СЕЛА ДЖЕРГЕ-ТАЛ АКСЫЙСКОГО РАЙОНА)**

**HISTORY AND CURRENT STATE OF THE RUSSIAN CHURCH IN KYRGYZSTAN (THE
CASE OF THE VILLAGE OF JERGE-TAL OF AKSY DISTRICT)**

Анарбекова Венера Эркинбековна

Анарбекова Венера Эркинбековна

Anarbekova Venera Erkinbekovna

т.и.к., доцент, Борбор Азия эл аралык медициналык университети

к.и.н., доцент, Центрально Азиатский международный медицинский университет

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Central Asian International Medical University

venera.erkinbek.anarbek@gmail.com

КЫРГЫЗСТАНДАГЫ ОРУС ЧИРКӨӨСҮНҮН ТАРЫХЫ ЖАНА БҮГҮНКҮ КҮНДӨГҮ АБАЛЫ (АКСЫ РАЙОНУНУН ЖЕРГЕ-ТАЛ АЙЫЛЫНЫН МИСАЛЫНДА)

Аннотация

Маанилүүлүк. Биздин изилдөөбүз Аксы районунун Жерге-Тал айылында жайгашкан 1888-1905-жылдарга таандык орус элинин православдык чиркөөсүнүн тарыхы тууралуу болмокчу. Анткени, өткөн кылымдын тарыхый бай мурасы азыркы учурда авариялык абалда. 2023-жылдын июль айында эл арасынан оозеки тарых жыйналып, колдогу болгон илимий адабияттарга жана интернет булактарындагы материалдарга салыштырмалуу изилденди. Успеновкадагы 3 имарат (чиркөө, монастырь - динге кызмат кылуучулардын жашаган үйү (кечил жана поп)) архитектуралык комплекс гана болбостон граждандык согуш мезгилинде басмачылардан жергиликтүү жашоочуларды сактап калгандыгы тууралуу маалымдалат. Ал эми орус жана украин калкынын Жерге-Талга келип калышынын себеби 1886-жылы Падышачылык Россиянын көчүрмө кылуу саясатынын негизинде азыркы аймактарга келип отурукташкандыгы боюнча дагы кызыктуу оозеки тарых баяндалат. Мужуктардын айылы, орус дарагы, кайналы ж.б. бак-дарактар боюнча өтө кызыктуу айтымдар тууралуу дагы сөз болот.

Ачкыч сөздөр: орус чиркөөсү, Аксы аймагы, Жерге-Тал (Успеновка) айылы, монастырь, поптордун үйү, орус дарагы, басмачылык кыймыл.

*История и современное состояние русской церкви в
Кыргызстане (на примере села Джерге-Тал
Аксыского района)*

Аннотация

Актуальность. Наше исследование будет про историю Русской православной церкви 1888-1905 годов, расположенном в селе Жерге-Тал Аксыского района. Но, богатое историческое наследие прошлого века в настоящее время находится в аварийном состоянии. В июле 2023 года устная история была собрана и изучена по сравнению с доступной научной литературой и материалами из интернет-источников. Сообщается, что 3 здания в Успеновке (церковь, монастырь - дом священнослужителей (монахиня и попов)) не только являлись архитектурным комплексом, но и спасали местных жителей от захватчиков во время гражданской войны. А еще более интересная устная история говорит о том, что причиной переселения русского и украинского населения на землю Жерге-Тал, в 1886 году на основе политики царской России по переселению стало заселение ими нынешних территории. А также даются интересные материалы о деревни мужиков, акацию (русское дерево), чернослив и других плодовых деревьев.

Ключевые слова: русская церковь, Аксыский район, село Джерге-Тал (Успеновка), монастырь, священники, русское дерево, издательское движение.

*History and current state of the russian church in
Kyrgyzstan (the case of the village of Jerge-Tal of Aksy
district)*

Abstract

Relevance. Our research will be devoted to the history of the Provoslav Church of the Russian people, located in the village of Djerge-Tal, Aksy region, dating to 1888-1905. Nowadays, the rich historical heritage of the last century is in bad condition. The oral histories were collected from the people and compared with available scientific literature and materials from online sources in July 2023. There is information that 3 buildings in Uspenovka (a church, a monastery - the houses of religious people (monks and priests) were not only an architectural complex, but also was a place of local residents which saved them from enemies during the civil war. The reason why the Russian and Ukrainian people came to Zherge-Tal is that in 1886, based on copying the policy of the Kingdom of Russia, there is an interesting oral history. Muzhuk village, Russian tree, plum, etc. we will also talk about very interesting sayings about trees.

Keywords: russian church, Aksy district, Jerge-Tal (Uspenovka) village, monastery, priest's house, russian tree, enemies' movement.

Киришүү

Теманын актуалдуулугу: Жалал-Абад областынын Аксы районунан 29 км алыс аралыкта жайгашкан калкынын саны боюнча 8 726 адамды түзгөн (2020 ж.) Жерге-Тал деген айыл бар. Бул аймактын тарыхы тереңде жайгашкан. XIX кылымдын II жарымында айылдын азыркы абалынын түндүк-батыш тарабында, тоо кыркаларынын этегинде, Суусар-Башат булагынын айланасында Жерге-Тал конушу болгон. Ал жерде бир канча түтүн кыргыздар жашап турушкан. 1960-1970-жж. Жерге-Талдын жашоочулары Успенровка айылына көчүп келишкен. 1886-ж. кабыл алынган “Жобого” ылайык “Түркстан крайынын бардык жерлери мамлекеттин менчиги” деп жарыяланган указдын негизинде аймактын жашоочулары аткарууга мажбур болушкан (Муктаров, 2012, 14-15-бб). Демек, жаңы Жободо аймактарда жашаган көчмөн элдердин жерлери Россия империясынын менчигине өткөрүлгөн. Алар Россиядан көчүрүлүп келинген славян калктарына берилүүгө тийиш болгон. Маселени ушул таризде караганда, 1896-ж. Россиянын Киев жана Луганский губерниясынын Коноев уездинен Фергана областына 3 миңден ашуун орус-украин оторчулары келишкен. Анын ичинен Аксы чөлкөмүндө Жерге-Тал айыл округуна 30га жакын үй бүлө келип, 1897-жылы Успенровка кыштагы негизделген. Бул кыштак элде “Мужук” деген ат менен 1960-70-жж. дейре сакталган. 1992-жылдан баштап Жерге-Тал деп аталат. Ошондой эле Чаткалда Александровское (азыркы Курулуштагы “мужиктердин” кыштагы) сыяктуу алгачкы келгиндердин орус кыштактары пайда болгон (Орозов, 2015, 67-б). Жыйынтыгында, орус-славяндар көчүп келип жайгашкан калктуу пункту жергиликтүү эл жалпысынан “мужуктардын айылы” деп атап коюшкан.

Ал эми Успенровка кыштагынын этимологиясына токтолсок информатор ф-м.и.к., доцент Нарымбетов Талантбек Канатбекович чоң аталарынан уккан маалыматы боюнча төмөнкүлөргө токтолду. Орус элинин Успенское деген диний майрамын Жерге-Талга көчүп келген карапайым эл белгилеп, анан өздөрү жайгашкан жерди дал ушул майрамдын урматына Успенровка кыштагы деп атап алышкандыгын айтты (Нарымбетов, 2023). Орус элинин Успение Бүбү Мариямдын кабыл алынышы (Успения Пресвятой Богородицы) деген Инжилде айтылбаган окуяга арналган эң чоң православдык майрамдарынын бири. “Успение” (уйку (“уктап калуу")), азыркы орус тилинде “смерть” (“өлүм”, “түш сыяктуу тынч өлүм”) деп которуп жүрүшөт. Ар дайым 28-августта белгиленет (15-август эски календарь - юлиан) жана 1 күндүк майрам 9 күн майрамдан кийин болот. Бул күнү Успенский орозосу аяктайт, бирок майрам шаршемби же жумага туш келсе, анда балык менен гана тамактанууга уруксат берилет жана алар кийинки күнү орозо кармагандан кийин орозосун ачышат (Успение Богородицы, 2023).

Эң кызыгы 1898-1906-жж. курулган орус чиркөөсүнүн ачылышы менен дагы байланыштырышкан учурлар жок эмес. Айтымдарда чиркөө курулуп бүткөндөн кийин Успенское майрамы дал ошол чиркөөдө белгиленип, кыштак ошондон кийин аталган деген дагы маалыматтар бар (Нарымбетов, 2023).

Жерге-Тал айылынын энциклопедиясында 1897-ж. Успенровкага келген орустар Датчук Николай, Мосей, Филипенко, Беличенко Николай, Я.М. Бибик., Колосников, И.П. Гранкин., В. Линский экендиги жазылган (Муктаров, 2012, 15-б). Келгиндер боюнча дагы бир кызыктуу маалыматты өз алдынча оозеки тарых жыйноочу Мадишов Анарбек агай дагы айтып берди жана өзүнүн чакан популярдык эмгегинде дагы баяндаган. Тося деген эженин 13 жашар чоң энесинин айтымында: Украинанын Луганский губерниясынан Жерге-Талга өгүз жана ат араба

менен Кавказ аркылуу жүрүп отуруп Баку шаарынан Каспий деңизи аркылуу бардык жүктөрүн арабалары менен паромго жүктөп, деңиздин чыгыш жагындагы портовой шаар Карасноводскийге келдик. Андан соң Ашхабад шаарына жөө жалаңдап, азап-тозок менен Чаржоу шаарына, андан ары Бухара, Самарканд, Наманганга келдик. Наманганда ак падышанын өкүлдөрү Чаткал өрөөнүнө барып жайгашасыңар деди. Бирок, ал жер жакпай азыркы Жерге-Талга келип отурукташып калдык. Анткени, топурагы Украинанын топурагындай экен деп жактырышкан (Мадишов, 2019, 17-18-бб). Демек, Жерге-Талга келген орус-украиндердин тарыхы оозеки булактарда бүгүнкү күнгө чейин сакталуу.

Дал ушул көчүп келгендердин урпактары украин Линский Виктор Дмитриевич 1987-90-жж. партиянын Жаңы-Жол райкомунун биринчи секретары болуп иштеп, районду өнүктүргөндүгү, кадрлардын жекече жоопкерчилигине, айыл-кыштактардын тазалык жагына катуу көңүл бургандыгы айтылып жүрөт (Нурматов, 2018). Падыша-Ата айылындагы Кашка-Суу дарыясына дача салдырып, жергиликтүү инфраструктураны жогорулаткандыгы боюнча эл арасында “Линскийдин дачасы” деген ат менен белгилүү болуп, азыркы учурда дагы туристтер эс алган база катары белгилүү.

Сүрөт 1. Чиркөөнүн бет маңдайынан көрүнүшү

Орустар 1898-1906-жж. христиан чиркөөсүн бышкан кирпич менен тургуза башташкан, кыш бышырууда жергиликтүү кыргыздар кошо иштешкен (тургузулган чиркөөнүн сырткы корпусу азыр да сакталып турат). Успенкалык орустар Боспиек, Жерге-Тал, Жер-Капчыгайдын элдери менен ынтымакта жашашкан (Мадишов, 2023) деген маалыматты Жерге-Тал айылынын энциклопедиясынын 15-бетинде түзүүчү Турсун Муктаров белгилейт. Чындыгында, чиркөө бүгүнкү күндө бар. Бирок, азыркы абалы авариялык жагдайда. Дал ушул чиркөөнүн тарыхын оозеки жана тарыхый булактардан изилдөөнү чечтик. Анткени, 135 жылдык тарыхы бар маданий мурастын урандыга айланып калышында эч калет жок. Жада калса чиркөөнүн канчанчы жылы курулгандыгы тууралуу ача пикирлер бар. Информатор Стамкулов Канатбек агай чиркөөнүн чатырынын оң тарабында “1888-жыл Петя” деген жазуу бар эле дейт. Бирок биз ал жазууну көрө албадык, анткени урап калыптыр. Анын божомолунда имараттын курулуп бүткөн жылы. Демек, негизги чокунуучу чиркөө 1888-жылы аяктаса [Жерге-тал энциклопедиясында 1898-жыл деп берилген – А.В.], калган 2 имарат (кечилдердин (монашки) жана поптордун жашоочу монастыры) биригип, жалпысынан 3 имаратты курууга болжол менен 20 жыл сарпталган, тагыраагы 1905-жылы аяктаган. Демек, 1886-жылы көчүп келген орус-славяндары 1888-жылы 2 жылдын ичинде эле чоң сыйынуучу жайды куруп коюу

мүмкүн эмес. Андыктан 1886-жылга чейин айрымдары көчүп келе баштаган дагы, ал эми негизги масса 1886-жылы келген деген тыянак чыгарууга болот.

Оозеки тарыхта чиркөөнүн архитектору австриялык архитектор болгондугун айтышты. Бирок, ким экендиги тууралуу так маалымат жок. Балким тарых барактарында болсо дагы, андай материалды таппагандыктан биз аны тактай албадык. Ушундай эле маалыматтарды жергиликтүү жашоочу Азимходжаев Шамиль дагы ырастайт. Анын уккандарына караганда, Австриядан Пикнеевдердин үй-бүлөсү дагы мигрант болуп келишкен. Күбөлөрдүн айтымында алар чиркөө куруп, мындай курулуш башка чөлкөмдө болбош үчүн куруучуну жок кылышкан. Бирок баласы Славка Пикнеев ушул жерде калып, Надя Линская Яшевна менен турмуш куруп, айрычылык менен алектенген (Азимходжаев, 2023).

Орус чиркөөсүн биринчилери католиктердики десе, экинчилери проваславдардыкы дейт. Баленкова (Литовченко) Валентина эжекенин айтымында: бул чиркөө проваславдардыкы дейт. Төрөлгөн кезинде өзү чокундурулгандыгын ж.б. диний ырым-жырымдары дал ушул имаратта болгондугун ырастады (Баленкова, 2023). Бирок, эмнегедир эл арасында католиктердин чиркөөсү деп айтылып жүрөт.

Сүрөт 2. Сыйынуучу чиркөөнүн чыгыш тарабынан көрүнүшү

Негизинен чиркөө 3 имараттан турган. Биринчи чиркөөнүн узундугу 25 метр жана туурасы 11 метр, бийиктиги 10-12 метр (түндүк жана түштүк тарабындагы куполаларынын) ал эми дубалдары 80 см калыңдыкта бышкан кирпич менен салынган өтө сапаттуу курулуш. Төрт тарабында 4 каалгадан - чыгыш, батыш, түндүк жана түштүк (катар-катар курулган кош эшик) тарапта жыгачтан курулган эки жактуу эшиктери, 8 чоң кооздолгон терезеден, ал эми түндүк тарабында ыйык кызмат кылуучу (священник) чокундуруу үчүн атайын жасалган орду бар. Бышкан кирпичтен курулган мунарада өтө чоң өлчөмдөгү жезден жасалган болжол менен тонна салмакка ээ конгуроо (колокол) шыпка илинип, таңкы саат 6 да кагылып, бүтүндөй өрөөнгө Заркент, Итагар жана Авлетимге чейин угулуп турган. Мадишов Анарбек аксакалдын атасынын айтымында бала кезде ушул конгуроонун үнүн угуп, мал жайганы талаага кеткендигин далай жолу айтып бергенин маалымдады. Бирок, Октябрь революциясы орногондон кийин, Сталиндик репрессия учурунда диний ишенимдерге тыю салынган мезгилден тарта диний кызматкерлер сүргүнгө тартылып, ал эми бул конгуроону кайда алып кеткендиги тууралуу так маалымат жок. Биринчилери Россиянын музейлерине алып кеткен десе, экинчилери темир иштетүүчү линейный цехке металлом катары тапшырылган дейт. Жалпы имаратты ысытуучу меш дагы болгон. Ички чатырында шыпка тартылган жылдызчалар дагы деле сакталуу. Ички жасалгасы өтө кооз асман түсүндөгү ар кандай боёктор менен кооздолгон экен. 1995-1996-жж. Коля деген жергиликтүү жашоочу

Ленинграддагы маданий мурастарды сактоо уюмуна каттаткандыгын жана имараттын айланасын темир коргон менен коргондоткондугун маалымдашты (Стамкулов, 2023). Бирок, биз мындай маалыматты интернет жана жазуу булактарынан таба албадык.

Сүрөт 3. Эки даана конгуроонун бирөөсү

Чоң конгуроо менен катар кичине дагы эки даана конгуроосу (колокольчик) болгон. Анын бирөөсүндө 1885-жыл деген жазуу бар. Азыркы тапта №4 Абдужапар Эрматов атындагы Миң Булак орто мектебинин тарых музейинде экспонат катары сакталуу менен бирге электр энергиясы өчүп калган мезгилде окуучулар үчүн конгуроонун (звонок) кызматын аткарат.

Бул сыйынуучу жай Шевченко колхозунун башкаруучусу Кулуев Райымбек тарабынан 1967-1970-жылдары колхоздун эгин кампасына айланган. Анткени, түшүм көп алынгандыктан, буудайды сактоочу кампа жасаш үчүн чиркөөнүн чатырын ачтырып, ошол жерден буудай киргизилип сакталган (Мадишов, 2023). Андан кийин колхоздун спорттук сарайына айланган. 1987-89-жж. колхоздун маданий клубу болгон (Стамкулов, 2023). Кыскасы бул тарыхый жай башынан ар кандай жагдайды өткөргөн имарат болуптур.

Сүрөт 4. Кечилдер жашаган монастырь

Экинчи имаратынын узундугу 19, туурасы 11, бийиктиги 3,5 метрди түзүп, 3 бөлмөнүн бир бөлмөсү ашканадан жана коридорунун узундугу 3x10 метр келген бышкан кыштан салынган сапаттуу курулуш болгон. Аксакалдардын айтымында бышкан кирпичтер арчага бышырылган дешет. Анда кечилдер (монашки) жашаган. Мунун деле 4 тарабында 4 каалгасы бар, чоң терезелеринен жарык тийип турган. Бул имарат айылдагы мектеп жана анын мастерскою кызматын дагы аткарган экен. Ал эми азыркы абалы абдан өкүнүчтүү, уроо коркунучунда. №4 Абдужапар Эрматов атындагы Миң Булак орто мектебинин тарых мугалими Стамкулов Канатбек Сатыбековичтин айтымында дал ушул кечилдер жашаган

чиркөөдө 1976-1988-жылдар аралыгында Миң-Булак мектебинин кол эмгек каанасы болуп, анда кол эмгек сабагын мектеп окуучусу болгон мезгилде такай ушул жерде өтүлгөндүгүн эстеди (Стамкулов, 2023). Убагында бардык ыңгайлуу шарттары бар монашкалар жашаган имарат ысытуучу мештери жана ашканасы менен болгон. Тилекке каршы азыр кароосуз калган.

Үчүнчү имарат ылай кирпичтен курулган динге кызмат кылуучулардын (священник) жашаган үйү болгон. Болжол менен 12x16 метр чамасында 6 бөлмөдөн турган. 1988-жылы жаңы мектеп салдырылганда буздурулган, ага чейин орус мектеп болгон. Азимходжаев Шамиль, Баленкова (Литовченко) Валентина эжекелер дал ушул мектептен билим алгандыгын баяндашты (Азимходжаев жана Баленкова, 2023). Эң акыркы поп Линский Яшка болгондугун жана өмүрүнүн акырына чейин айылда жашап, ушул жерге сөөгү коюлгандыгын ырасташууда (Мадишов, 2023).

Орус-украиндери өздөрү менен кошо украинадан алынып келинген мөмөлүү дарактарды кайналы, алма, албали, алмурут отургузушкан. Курулуш материалдары үчүн акация тигишкен. Акация эң катуу дарак болгондуктан арабанын тетиктери жасалган. Кыргыздар акацияны “орус дарак” деп аташкан. Бул дарак азыркы учурда дагы айылда бар (Мадишов, 2019, 22-б; Мадишов, 2020).

Гражданлык согушта Аман палван баш болгон басмачылар Успенровка айылын алуу үчүн бир нече жолу чабуул жасашып, ала алган эмес. Басмачылар өздөрү окко учуп жоготууга учураган (Мухтаров, 2012, 16-б). Ал эми жергиликтүү жашоочулар дал ушул сыйынуучу чиркөөгө жашынышкан. Бүгүнкү күндө дагы кирпичтерде атылган октун издери сакталып калган (Мадишев, 2020б). Ушул окуянын күбөлөрү болгон аксакалдардын айтуусунда үч имараттын ортосунда (чиркөө, монастырь жана поптор жашаган үй) бири-бирин туташтырып турган жер астындагы жөө өтүүчү өтмөк (подземной пешеходный переход) болгондугун Азимходжаев Шамиль аксакалдардан бир канча жолу уккандыгын баяндайт (Азимходжаев, 2023). Ушундай эле маалыматты Бирик Валерий дагы ырастайт (Бирик, 2023).

Сүрөт 5. Кечилдер жашаган монастырдын азыркы көрүнүшү (2023-жыл, июль айы)

Бизди кызыктырган дагы бир тарыхый эстелик Сузак районунун Михайловка азыркы Жерге-Тал айылындагы 1880-жылдар аралыгында курулган орус чиркөөсү дагы изилдөөнү талап кылган, унутта калган тарыхый мурас.

Сүрөт 6. Михайловкадагы орус чиркөөсү

Бир доордо курулган архитектуралык комплекстерди сактоо жана реставрация жасоо иштерин жергиликтүү өзүн-өзү башкаруу муниципалитеттери колго алса жакшы болоор эле. Себеби, ошол аймактын тарыхы, элдердин досугу тууралуу кеңири маалымат берген база жок болуп кетүү абалында. Ал эми тарыхчы, оозеки тарых жыйноочулар ж.б. кесип ээлери мындай баалуулуктарды билген информаторлордон жаздырып алуу керек. Эгерде ушундай көрүнүш улана берсе өткөн тарыхтын сүртүмдөрү тез эле жок болуп кетет. Ал эми Михайловкадагы, Куршаб жана Кеңеш айылдарындагы тарыхый мурастар боюнча кийинки изилдөөлөрүбүздө маалымдайбыз. Демек, кыргыз жана орус калкынын эриш-аркак жашаган достук мамилесин чындаган руханий маданий мурастар азыркы доордо коргоого жана изилдөөгө муктаж.

Пайдаланылган адабияттар

1. Мадишов, А. Жерге-Талдын тарыхы жана ырлары / А. Мадишов // Бишкек. 2019.
2. Муктаров, Т. Жерге-Тал айылы. Энциклопедия / Т. Муктаров // Бишкек.:Турар, 2012.
3. Орозов, А. Чаткал районунун энциклопедиясы / А. Орозов // Бишкек, 2015.

Интернет булактары

1. Нурумбетов Жаналы. Линский тууралуу баян. <https://www.facebook.com/groups/kyrgyzluttuk/posts/2021728338066695/>.
2. Мадишов, А. Жерге-Тал айылы/Биздин айыл КТРК// <http://youtu.be/КАОЕсKLpHyA>.
3. Успение Богородицы, <https://ru.wikipedia.org/wiki/>; https://ruvera.ru/uspenie_bogorodicy.
4. Мадишов А., <https://www.youtube.com/watch?v=bg0RiGAK-Nw>.

Автордун талаа материалдары (информаторлор)

1. Азимходжаев Шамиль. Аксы району, Жерге-Тал айылы. 2023-ж.
2. Баленкова (Литовченко) Валентина. Россия Федерациясы, Ростов областы, Сальский район, с.Екатериновка. 2023-ж.
3. Бибик Валерий. Россия Федерациясы, Воронеж, 2023-ж.
4. Мадишов Анарбек. Аксы району, Жерге-Тал айылы, 2023-ж.
5. Нарымбетов Талантбек. Аксы району, Жерге-Тал айылы, 2023-ж.

6. Нарымбетов Канат. Аксы району, Жерге-Тал айылы, 2023-ж.
7. Стамкулов Канатбек. Аксы району, Жерге-Тал айылы, 2023-ж.